

Examen Descartes Resolt

Pregunta 1.

És un text d'antropologia, en què es pregunta quina és la diferència entre el cos i l'ànima de l'ésser humà. Mentre que l'ànima és una cosa que pensa, única, íntegra i indivisible, subjecte de diferents activitats, com voler, entendre o sentir, el cos, com la resta de les coses materials, té parts i és divisible, i la pèrdua de qualsevol d'aquestes parts en res no afecta la integritat de l'ànima.

Pregunta 2.

a) «extenses»: que ocupen espai.

b) «dividir fàcilment en parts en el pensament»: es pot concebre sense dificultat, i sense caure en contradicció, que diferents parts d'aquella cosa, que ara estan juntes, estiguessin (espacialment) separades.

Pregunta 3.

Per a Descartes, l'ésser humà és el resultat de la unió de dues entitats de naturalesa diferent (dualisme antropològic): el cos (que forma part de la res extensa i l'ànima (res cogitans). L'ésser humà és un ésser singular, l'únic on aquestes dues substàncies estan en connexió.

Però com defineix el cos i l'ànima, Descartes? Cos i ànima tenen en comú el fet de ser substàncies per analogia (pròpiament substància només és Déu), ja que han estat creades per Déu i en són dependents. Són finites, imperfecte i mútuament independents.

L'ànima o substància pensant es defineix pel seu atribut o tret essencial, el pensament: "És una cosa que pensa". És inextensa i indivisible (no té parts).

El cos forma part de la substància extensa i es defineix pels seu atribut, l'extensió (en longitud, amplada i profunditat). Com justifica que justifica que siguin dues coses distintes i independents entre si? Per a Descartes, n'hi ha prou en poder concebre clarament i distintament una cosa sense l'altra, ja que està segur que l'una és diferent de l'altra.

A més, en el procés de la reconstrucció del saber des de bases fermes, fa demostrar com es podia dubtar de l'existència del cos, però no pas de l'existència de l'ànima, que era més fàcil de demostrar i de conèixer. Sap que existeix, que la seva naturalesa consisteix a pensar i que, per pensar, no necessita cap lloc ni cap cos. Per tant, l'ànima és enterament distinta del cos i independent d'aquest. Més endavant, quan demostra

l'existència del món material i del cos, també concep clarament i distintament que el cos és una cosa extensa, que, com s'afirma en el text és divisible, i que no pensa.

Per acabar, cal assenyalar que aquesta radical independència i diferència genera el problema d'explicar com es pot produir la relació entre el cos i l'ànima. Descartes situa en la glàndula pineal, el lloc d'interacció entre aquestes dues substàncies.

Pregunta 4.

Descartes posa els fonaments del racionalisme modern, segons el qual podem conèixer la realitat prescindint de la informació que ens proporcionen els sentits, ja que ens indueixen a error. Al contrari, l'empirisme de D. Hume, defensa que no és possible conèixer que és la realitat si no és a partir de les dades dels sentits, que han de ser elaborades i interpretades per la raó.

Descartes i l'empirisme de Hume utilitzen per fonamentar el saber dos criteris de veritat diferents. Descartes fa servir l'evidència racional enunciada de la manera següent: "només serà vertader allò que la meua raó concep de manera clara i distinta". La garantia última de la validesa d'aquest criteri se sustenta en la bondat i la veracitat divines, encara que fent ús d'una argumentació circular. L'empirisme, en canvi, utilitza el principi de la còpia, que podem enunciar de la manera següent: "una idea posseeix realitat o validesa només si apareix com una còpia d'una experiència sensible".

Per al racionalisme, la raó també és el fonament del coneixement, perquè no solament és una activitat (el fet de pensar), sinó que és constituïda per uns continguts (idees innates) als quals tots podem accedir si pensem correctament. Aquestes idees innates són un conjunt de veritats correctament. Aquestes idees innates són un conjunt de veritats simples que la raó pot captar per intuïció (captació immediata i indubtable) d'una veritat simple a través de la raó), i que són la base a partir de la qual, per deducció construïm el nostre coneixement. El model per seguir aquesta construcció és la demostració implacable dels geòmetres i matemàtics.

Hume en canvi, nega l'existència de les idees innates i es dedica per a fonamentar el coneixement, a investigar les facultats i processos que estan implicats en la seva constitució. A partir de les dades dels sentits rebem les idees simples que es corresponen amb les qualitats sensibles de les coses. La imaginació i la memòria les poden transformar en idees complexes. Aquestes només tindran validesa o realitat si, en descompondre-les, cada una de les idees que les formen apareix com una còpia d'una experiència sensible. L'enteniment o la raó operen amb aquestes idees per elaborar el nostre saber més general.

Per Descartes, la raó es desplega de manera que pot copsar substàncies, com una mena d'essències del món, en canvi per Hume tot allò que quedi fora dels límits del fenomen no es cognoscible (la raó no pot copsar substàncies).

Pregunta 5.

No estic d'acord amb l'afirmació per dues raons.

La primera té relació amb l'aspecte formal del raonament inclòs en l'afirmació, ja que aquest argument és clarament una fal·làcia. La simple idea de suposar que, si una cosa existeix, ens pot, suposadament, reportar conseqüències positives no és una "bona raó" per acceptar aquesta existència. No és cap prova o argument racional consistent. Pel mateix motiu, encara hauríem de creure en els Reis d'Orient.

En els millor dels casos, argumentar d'aquesta manera és una posició ingènua i en el pitjor dels casos és un perill, perquè, seguint aquesta mateixa argumentació, una persona es pot convertir en un ludòpata: "Si fos veritat que ens tocarà la loteria, això ens permetria tenir molts diners. Com que això seria una cosa molt bona, és una bona raó per creure que ens tocarà".

La segona raó per la qual no estic d'acord amb l'afirmació té relació amb els seu contingut. Per començar, el llenguatge que utilitza és ambigu i equívoc, fins i tot es pot plantejar si fa ús de termes consistents i amb un sentit definit.

En primer lloc, no se'ns explica amb què s'identifica aquesta ànima, si és en el sentit cartesià de la capacitat de pensar o si està associada o no a una identitat personal. Si s'identifica amb el fet de pensar, és del tot inconcebible amb independència d'un cervell situat en un cos viu. A més, no disposem de proves ni d'arguments racionals sobre la pervivència d'una hipotètica ànima.

En segon lloc, no explica en què consistiria aquesta existència després de la mort ni justifica per què això hauria de ser una "cosa molt bona". S'hauria de justificar què és el que afegeix una via indefinida o eterna a la felicitat humana. No és clar que una vida eterna i deslliurada d'un cos pogués proporcionar una felicitat més gran a les persones. És cert que moltes religions conceben aquesta vida eterna com a beatitud i contemplació de Déu, però això és simplement una qüestió de fe i en cap cas està fonamentat racionalment.